

Annus
József

A MÁSODIK MASINA

Rá se gondoltak, hogy ők is kapnak majd. Hol van az a szegény Szilashát? Az isten háta mögött valamivel, de még onnan is gyalogolni kell másfél kilométert egy ragacsos dűlön. Ugyan kinek jutna eszébe ez a hatvan-hetven gyerek? Időnként szó esett a tanáriban az új mozgalomról, s Eszti, a biológus ilyenkor nagyokat sóhajtott: de jó is lenne! Istenem, milyen csodálatos lehet az a kitűnő szerkezet! Már a neve is, ahogy az újság egyik rövidke címe mondja: „Az ekeszerelvénygyár kollektívája két garnitúra Mertz—Horváth-féle automatikus békanyúzózt ajándékozott az ugarasóháalmi iskola kis diákjainak.”

Hát igen, könnyű is tanyán! Azt a pár iskolát, amelyikből még nem lett baromfitelep, vagy csőszház, most mind elhalmozzák. A tévével is így voltak, meg a minikönyvtárral. A tanyai iskolákkal törődni kell. De ki figyel egy ilyen apró falura? Miért kellene azt segíteni? Hiszen falu. Ottk., azaz önálló tanácsú község. Bizony. Nyugodtan vehet magának Mertz—Horváth-féle automatikus békanyúzózt.

— No, lám! Én is azt mondom! — csapott hatalmas homlokára a direktor, bizonyos Csapó Jenő. — Hiszen nem pénz az a négyszázötven forint! Mi az? Akár összedobhatnánk. A költségvetésünk ugyan nem bírja el, de azért csinálhatnánk valamit. És csináltak. Műsoros teadélután, ahol az iskola minden tanulója fellépett kisebb-nagyobb produkcióban. Emiatt a délután kicsit az éjszakába nyúlt, de megérte. A tiszta haszon megközelítette a 600 forintot. Igen, mert mindenki látni akarta fiát, lányát, unokáját, keresztgyereket. Még a plébános úr is eljött, s lefizette a maga öt forintját. Ezen a délutánon úgyis hiába tartott volna litániát. Négyen szoktak eljárni az idősebb asszonyok közül, de mindegyik érdekelt volt valahogyan a nagyszabású rendezvényen.

Két nappal később a tsz-ből mentek a városra valami alkatrészért, beült hát a kis ponyvás kocsi Csapó meg Eszti, s délután meghozták az ördöngös szerkezetet. A többiek már várták őket, a tanári szoba öreg lávójában három béka pislogott nagy álmosan. Dehogyan tudták, milyen megtiszteltetés vár rájuk. A masina persze nem működött. Az első békát összegyűrte, s apró cafatokban dobálta neki az ablaknak. A másodikat be sem vette, visszahajította Eszti keköpenyzebébe. Csapó nekiallalt a műszernek egy csavarhúzóval, s hamarosan kiderítette, hogy a szerkezet tökéletes, csupán az alátéteket, használati utasítást és egyéb apróságokat kell kivenni az úgynevezett nyúzószekrényből.

A harmadik békát öröm volt nézni. A gép bekapta, szempillantás múlva egy oldalnyíláson kidobta a bórát, a főkijáraton pedig a levetkőztetett kétélűt. Gyönyörűség volt nézni! Több kísérleti alany nem lévén, a Mertz—Horváth-féle automatikus csodát minden ünnepélyesség mellőzésével elhelyezték az iskola szertárában. El is feledkeztek róla, hanem valamiről eszükbe jutott. Egyik reggel szokatlan bélyegzőjű levél akadt a postában. Azt mondja: „Kishaszonállat-gyűrűző Hivatal Területi Igazgatósága...” Nocsak! Mit akarnak ezek?

Természetesen békanyúzózt adományoznak az iskolának. De hogyan jutottunk eszükbe? Ez is kiderült egy rövidke utóiratból: „...talán senki nem emlékszik már rám, pedig két osztályt Szilasháton végeztem. Faragó Mária volt a nagyanyám, nála laktam. Így talán ismerősnek tűnhetek...” Kriksz-krasz! — fősztylvezető. No tessék! Amennyiben elfogadják, úgy 16-án délután 3-kor hozná ki, előbb azonban szíves értesítést kérve...

— No, mit tegyünk, kollégák?

— El kell fogadni! Naná! Ingyen adják, nem igaz?

— Igaz. Lesz kettő. Jó ha van a háznál néhány automatikus bé-

kanyúzó. Csak valami rendesebb színe legyen. Emezt olyan beteges lila.

Tizenhatodika csütörtökre esett. Hétfőn kezdtek morfondírozni az átadási ceremónia megszervezésén.

— Műsort természetesen a felsősök adnak, hiszen ők kapiák az eszközöket. De rövid műsor legyen! Néhány szavalat, énekszám, népi tánc, egy kis bábjáték, rövid jelenet...

— Ki köszöni meg?

— Hát Jenő!

— Hogyne! Mindig azt olvastam, hogy a gyerekek szokták. Úttörő egyenruhában, virágcsokorral, pusziival...

— Igaz. De azt meg úgy szokták ám, hogy utána valamivel megkínálják a vendégeket.

— Igen, igen, ezen töprengek én is, de...

— Semmi de! Azt nem tehetjük meg gyerekek, hogy üres asztalnál beszélgetünk.

— Nagyon igaz.

Ha tízet adnak be fejenként, akkor jut egy liter pálinkára, meg néhány szendvicsre. De húsból már sőt, vagy bort is vehetnek. Viszont illik-e szendvicsel kínálni őket? Majd azt mondják: no, szép kis banda, elintézték bennünket egy darab vajjas kenyérrel. Ha már harmincat kibírnak, hát senkit nem üt agyon egy ötvenes se. Számoljunk csak! Abból a pálinka, a hal, a birkahús, a bor, a sör, mert ki tudja mit szeretnek, aztán kávé... szóval kijön. Ha... Igen, ha ketten jönnek! De sófőr is van, jöhetnek akár öten is. Egy ilyen cégnek biztosan Volgája van. Summa summárum dobunk be fejenként hatvanat és akkor nincs baj! Ámbár, fene tudja, legalább a tanácselnököt meg kell hívni, s akkor már az orvost is, s az is jóévtágyú ember... Legyen hát hetven, de sehoval tovább!

A főosztályvezető, aki két osztályt itt járt, nem tudott betelni a gyönyörűséggel. Itt volt a csengőállvány! Mert akkor villany-nak még híre sem... No és ez a nyárfa! Tudjátok mekkora volt? Mint az a kicsi ott a sarokban. Öregszünk, hiába. Öregszünk... De enni jól tudott még. A többiek is, mert valóban öten jöttek. Az öregedő főnök a feleségét is hozta, velük jött még egy halkszavú mosolygós bácsi a szak-szervezet részéről, s egy hirtelenszöke legény, aki az intézmény fiataljait képviselte itt. No és a pilóta, aki már vacsora közben majd elaludt, később ki is ment, s ledőlt a kocsi-ban.

Jolánka hiába utazott hát be a fodrászhoz, s hiába sürgette meg a kosztümöt. A hirtelenszöke fickó az egyetlen, aki számításba jöhetne, az meg olyan ronda szegény, mint egy kimosakodott ördög. Nem marad más, a tanácselnökkel táncol, amikor bekapcsolják a magnót. Unottan, lebiggyesztett ajkakkal, megfáradt lépésekkel ringatja magát. A többiek azonban kintűnően érzik magukat. Isznak, táncolnak, majd notáznak. Éjfél körül a diri oda-csap egy poharat a tábla előtt álló — ugyancsak beteg lila színű — ajándékhoz:

— Még fel se avattuk!

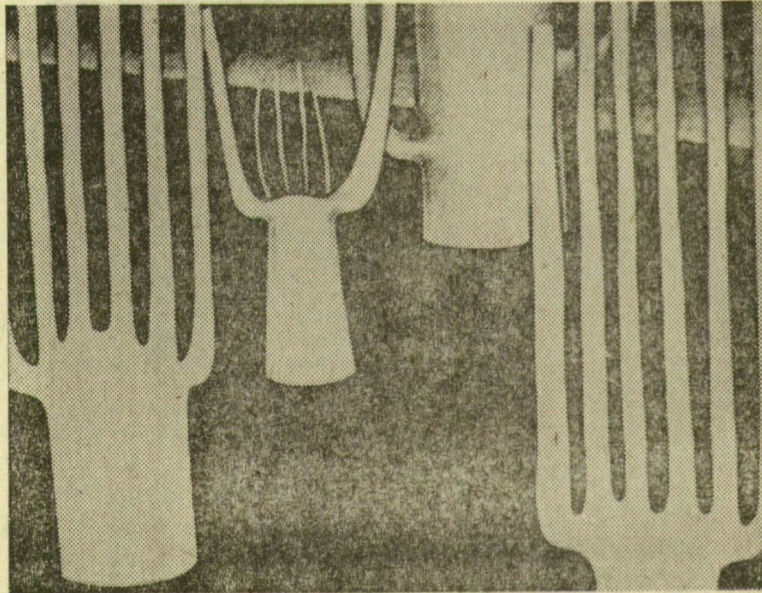
Eszti kitápolyog a tante-remből. Kicsit szellőzködni kell. A tanáriban üldögél. Maga elé húz egy golyóstollbetétet, meg egy lapot, s számolni kezd. Ő tanítja itt a matematikát. Ámbár nem szaktárgya, azt mégis könnyedén kiszámolja, mi-be is került a második Mertz—Horváth-féle automatikus szerkezet. Az annyi mint... hat, négy, kilenc... tehát: kilencszáznegyvenhat forintba!

— Ha-ha-ha! — kacag jóízűen. Kivastagítva, többször áthúzogatta, árnyékolva leírja a számot: 946. És kacag, kacag, kacag.

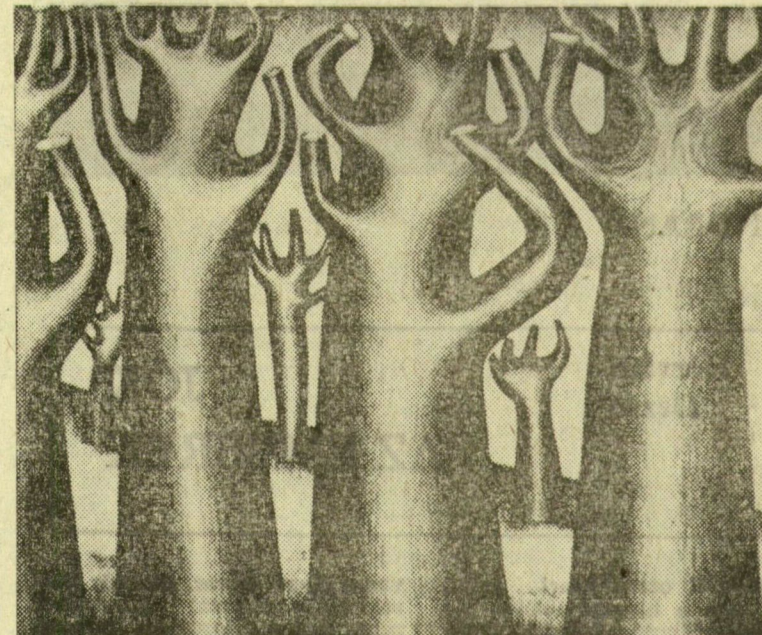
— Ez mindig röhög, ha iszik egyi kicsit — sziszegi Jolánka a többiek felé, akik most kísérik ki a vendégeket, s újólag köszönetet mondanak az önzetlen segítségért...

Veres
Mihály

KANTÁTA

ERŐSZAK

Papp
Zoltán

SZORONGÁ- SAIMBÓL

Az ember a potenciálisan megszerzhető tudás mérvét tekintve tragikusan befejezetlen lény. Helyzetének drámaiságát csak tovább súlyosbítja a körülmény, amelyet minden nevén nevező korunk specializációként emleget. Ami minden előnye mellett azt eredményezi végül, hogy különben is torzoként leledző arányaink deformálódnak. Így aztán nem csoda, ha úgy érzik magát az ember — ezek szerint tehát én is — (aki a megszerzhető tudáshalmazból csupán elenyésző hányadot birtokol, s e kevéséket is az ismeretek lelőhelyének néhány elszigetelt négyzetméteréről guberálta össze), mint a balástyai varjú, amelyik fél szárnyal akart rekordot repülni, miközben az egyik lába oda volt madzagsolva a földhözragadt valóság-hoz.

Ez utóbbi populáris ízű végkicsengéssel távolról sem akartam az eredetiség bűnébe esni, mindössze mondanom hangulati exponálásának pusztá eszközét láttam benne, és — mint a későbbiekből föltehetőleg majd kiderül — reménylém, nem egészen alaptalanul.

Szorongásaim oka tehát: az általam birtokolt tudás csekélyke mérvé, s annak is egyetlen egyoldalúsága. Például: nem tudom megkülönböztetni a búzát az árpától, az árpát a zabtól. Sem lábon, sem zsákban.

S bár igaz, ritkán kerül az ember olyan helyzetbe, amikor éfélé kérdésekben kell karakánul színt vallania, ám néha azért kerül. Meghúzódik hátul, a Volga zugában, igyekszik minél kisebb összekucorodni, szinte annihilálódni — ahogy a fizika mondja... Amikor egyszercsak az elől ülő potentát hátrafordul, és sokat sejtetően így biztat a válasza-ra: — Na, mit szól hozzá? — Legalább húsz-harminc másod-

percére van szükség ahhoz, hogy ráérezzek: feltehetőleg a körötünk elsuhanó, mezőgazdasági művelési területtel kapcsolatban kéne állást foglalnom. — Szép mi? — teszi fel a mentőkérdést, tán azért, mert arcomról már észrevehetően sugárzik a bambaság és az ijedelem.

Időt kell nyerni — gondolom kétségbeesetten, és maradék energiamennyiséget arra a gesztusra fókuszolom, hogy fontoskodó képpel kitekintek az ablakon. Jobbról is, balról is akkora zöld táblákat látok, hogy — 16 meg 16 az — 32 Azték-stadion is kitelne belőlük. Csakhogy itt nem fű lengedez, hanem valami magasabb növésű vegetáció. — Szép — mondom negyven másodperc múlva. — Ez megadja holdanként a harminc mázsát is — tisztel meg újfent a potentát. — Meg — bólintok. — Hacsak... — fut ráncokba a fénylő bőr a potentáti homlokán —, hacsak...

...Ha csak nem érünk rögtön valami lakott területre, akkor... És közben ahhoz az istenséghez fohászodom, aki a táj képét formálja, bölcs igazságossággal kimerve a mezőgazdaságnak, ami megilleti, de bőséggel juttatva tért azért az urbanizáció terjeszkedésének is...

Most legegyszerűbb lenne azt mondani — lévén, hogy még a látóhatár szélén sem tűnik fel egy fia templomtorony se: „Nézze, elvtárs, én olyan hatőkör vagyok a mezőgazdasághoz, hogy ha ezt a negatív szellemi magatartást valamiféle átalakítási machináció segítségével át lehetne változtatni egy eleven szarvasmarhává, akkor azzal még az idej világhiállításon is nagydíjat nyernénk.” De nem mondhatom ezt, hiszen mi-féle ember az, aki nem ért a mezőgazdasághoz, amely pedig a népgazdaságnak egyik legfontosabb ága?! Hát csapnivaló, fejlő-

désképtelen, tudatlan! En pedig — családós ember vagyok — egyik minősítést se szívesen lát-nám a személyi lapomon. Arra se hivatkozhatom, hogy az öszgazdaság e faktorát illetően az elmúlt negvedszázad során akaratlanul is megragadt bennem néhány elméleti ismeretfoszlány. Például tudom azt, hogy a füves vetésforgó nem okvetlenül helyettesíti a műtrágyát, meg hogy a szabadtartásos (rideg) jószágnevelés körülbelül annyira korszerű, mint a szerfásistálló... Csak hát a búza meg az árpa!... Az árpa meg a zab!... Ha a köztük való különbségtézés rutinját nem birtoklom, fabatkát sem ér a tudományom.

Mikor hozzá nem értésemre kezd fény derülni, rögvést észreveszem, hogy furcsa, megbotránkozott, megróvó pillantások lövellnek felém. Éféle helyzetben az ember szívesen kapaszkodik még a tartalék szalmaszáliba is. Úgyhogy a kétségbeesés teljében leledzve már az is megfordult a fejemben, hogy szűkre méretezett esztétikai ismereteimet próbálom felhozni a magam kis mentéségre. Hogy meg tudok különböztetni egy szürrealista regényt egy expresszionistától, egy belső monológot a kihagyásos technikától... Nadehát az irodalom tényleg nem népgazdasági ágazat, és „az elvtárs sokra megy majd a tudományával, ha a jég elveri a termést, és nem lesz mit en-nünk”...

Ha csak...

— Tulipánok — mondja a potentát. — Nézze, milyen gyönyörűek!...

S tényleg. Kilométeres táblák virítanak lilás, fehér színben, mint egy... mint egy Szinyei Merse-kép. Még az ablaküveget is letekerjük, hogy semmi se zavarja a látványt.

Csak a sófőr mosolyog a bajusza alatt. Csak ő tudja, hogy rák ez bizony, mind az egész. De — tán jól felfogott népgazdasági érdekből kifolyólag — mélységesen hallgat.